

Kulttuurilautakunta 25.10.2022 § 53

§ 53

Valtuustoaloite Espoon kaupunkiin vastuutetaan kulttuuri- ja hyvinvointikoordinaattori, jonka tehtävänä on rakentaa monimuotoisia verkostoja ihmisten, yhteisöjen, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen ja Espoo-tarinan tavoitteiden välille (kh-kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:

Kasvi Tiina

etunimi.sukunimi@espoo.fi

Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Kulttuurijohtaja Tommila Susanna

Kulttuurilautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena Kaisa Alaviirin yms. 13.6.2022 jättämään valtuustoaloitteeseen Espoon kaupunkiin vastuutettavasta kulttuuri- ja hyvinvointikoordinaattorista sekä toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Päätös

Kulttuurilautakunta:

Esittelijän esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Kaisa Alaviiri ja 20 muuta valtuutettua ovat 13.6.2022 jättäneet valtuustoaloitteen, jossa esitetään, että Espoon kaupunkiin tulee vastuuttaa kulttuuri- ja hyvinvointikoordinaattori, jonka tehtävänä on rakentaa monimuotoisia verkostoja ihmisten, yhteisöjen, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen ja Espoo-tarinan tavoitteiden välille.

Valtuustoaloitteen tavoitteena on turvata jo olemassa olevat erilaiset toimivat yhteistyökäytännöt ja toimintamallit kulttuuritoimijoiden kanssa ja jonka avulla huolehditaan, että nämä myös säilyvät Espoossa ja että näitä myös vahvistetaan ja kehitetään yhteistyössä edelleen koko hyvinvointialueella.

Vastausta on valmisteltu kulttuurin tulosityksikössä. Kulttuuri- ja hyvinvointipalvelut toteutetaan Espoossa jatkossakin moniammatillisesti ja laajalla yhteistyöllä eikä ilman lisäresurssointia uusiin vakansseihin ole mahdollista vastuuttaa henkilöä kulttuuri- ja hyvinvointikoordinaatiosta vastaavaksi, nykyisiä tehtävänkuvia ja henkilöstöresursseja käyttämällä.

Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia

Kuntalain 1§ mukaan kunnan tehtävänä on edistää sen asukkaiden hyvinvointia. Kunnan tehtävät eivät ole toisistaan erillisiä palveluita kuntalaisille, vaan ne luovat yhteistyössä asukkaille toimivan arjen

ratkaisuja ja sujuvan elämän edellytyksiä. Näin mahdollistetaan erilaisista taustoista tulevien ihmisten samanlaiset mahdollisuudet hyvään elämään.

Espoossa Elinvoiman tulosalue vastaa kaupungin elinvoiman, kilpailukyvyyn ja vetovoiman vahvistamisesta sekä edistää kuntalaisten ja asukkaiden hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta yhteistyössä toimialojen ja kumppaneiden kanssa. Elinkeino ja työllisyys -tulosityksikkö, kulttuurin tulosityksikkö sekä liikunnan ja urheilun tulosityksikkö edistävät kokonaisuutena asukkaiden ja yritysten sekä yhteisöjen hyvinvointia Espoossa.

Elinkeino ja työllisyys -tulosityksikön tehtävänä on vastata kaupungin elinvoimaisuuden ja kilpailukyvyyn kehittämistä ja siihen liittyvistä kumppanuuksista, innovaatioekosysteemeistä, tapahtumatoiminnoista ja kaupunkimarkkinoinnista, työllisyyspalveluiden järjestämisestä ja niiden kehittämisestä sekä työnhakijoiden että työnantajien näkökulmasta, ja yrityspalveluiden verkostoimisesta kehittämisestä ja koordinoinnista.

Kulttuurin tulosityksikkö vastaa kaupungin kulttuuritarjonnasta ja kulttuurisesta profiilista sekä tulosityksikön vastuulla olevien vapaa-ajan palveluiden tuottamisesta. Lisäksi se vastaa palvelualueidensa alueellisten palvelujen järjestämisestä ja kehittämisestä sekä tulosityksikön yhteistyön koordinoimisesta toimialan sisällä ja kaupungin muiden toimialojen sekä yhteistyökumppanien kanssa.

Liikunnan ja urheilun tulosityksikön tehtävänä on yhteistyössä eri toimijoiden kanssa huolehtia kaupunkilaisten liikunnan ja urheilun edistämisestä. Liikunta on kunnan peruspalvelu ja Espoossa Liikunta ja urheilupalvelut järjestää eri ikäisille asukkaille terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa monin tavoin.

Taide ja kulttuuri edistävät asukkaiden hyvinvointia

Kunnat vastaavat alueensa kulttuurin peruspalveluista. Kulttuurin merkitys alueen elinvoimaisuudelle ja kuntalaisten hyvinvoinnille on suuri. Kirjastopalveluilla edistetään asukkaiden yhtäläisiä mahdollisuuksia tietoon, lukukokemuksiin, osaamisen kehittämiseen sekä kansalaistoimintaan. Palveluja viedään myös kotona ja laitoksissa asuville sekä tehdään laajaa yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja opetustoimen kanssa.

Aloitteessa tuodaan esille, miten laaja kansainvälisesti ja kansallisesti tunnustettu tutkimustieto tukee taiteen ja kulttuurin hyödyntämistä sairauksien ja terveysongelmien ennalta ehkäisyssä sekä sairauksien hoidossa. Kulttuurihyvinvoinnin toteuttamisessa korostuu tavoitteellinen, monialainen ja pitkäjänteinen yhteistyö eri tahojen välillä. Hyvät ja saavutettavat kulttuuripalvelut ylläpitävät ja tukevat hyvinvointia ja terveyttä. Ennakoiva toiminta voidaan nähdä laaja-alaisena vaikuttavana taidekasvatuksena, taide- ja kulttuuriharrastuksena sekä näihin ohjaavana toimintana, kohdennettuna tai etsivänä kulttuurityönä. Kulttuurin tulosityksikön palveluissa hyödynnetään kaikkea ajantasaista tietoa kulttuurihyvinvointiin liittyen ja palveluja kehitettäessä.

Valtuustoaloitteessa tuodaan esille, että taiteella ja taidekasvatuksella on todettu lasten ja nuorten kohdalla olevan kokonaisvaltaisia hyvinvointivaikutuksia: oppimisvalmiuksien vahvistumisen lisäksi muun muassa käyttäytymisen ongelmien on havaittu vähenevän. On olemassa vahvaa empiiristä näyttöä, että taidekasvatuksella on suotuisia vaikutuksia

oppimiseen, hyvinvointiin ja sosiaalisten taitojen kehittymiseen. Laadukas taidekasvatus vahvistaa koululaistaitoja, identiteettiä, itsetunnon rakentumista ja ennen kaikkea toisen kohtaamista. Kulttuuripalveluiden käyttö ja kulttuurinen harrastustoiminta ovat yhteydessä hyväksi koettuun terveydentilaan, hyvään elämänlaatuun sekä matalaan ahdistuneisuuteen ja masentuneisuuteen. Taidetoiminta mahdollistaa inhimillisen kohtaamisen. Taiteen ja kulttuurin avulla ratkotaan elämänlaatuun, merkityksellisyyteen, yksinäisyyteen tai toivon liittyviä haasteita.

Yllä olevat havainnot ja tutkimustieto ovat olleet keskiössä kulttuuripalvelumallien kehittämisessä Espoossa. Espoon kaupunki tarjoaa monipuolisia kulttuuri- ja taidepalveluja, joiden tavoitteena on erityisesti edistää asukkaiden hyvinvointia. Kulttuurikurkkaus on toimintamalli, jolla avulla kulttuuria viedään varhaiskasvatukseen pariin. Kulttuurikurkkauksen piirissä ovat kaikki 3-5 -vuotiaat espoolaislapset kaupungin päiväkodeissa. Koululaisilla on käytössään KULPS kulttuuri- ja liikuntapolku, jonka tavoitteena on edistää oppilaiden välistä yhdenvertaisuutta ja kehittää kulttuuri- ja liikuntapalveluita opetuksen välineenä. KULPS edistää esi- ja peruskoululaisten kulttuuri- ja liikuntakäyntejä tarjoamalla mahdollisuuden vierailuun keskellä koulupäivää ja osana opetusta. KULPS koostuu kolmesta polusta: kulttuuripolusta, kirjastopolusta ja liikuntapolusta. Kaikkien polkujen sisällöt ovat kouluille maksuttomia. KULPS toteutetaan suomenkielisen opetuksen ja varhaiskasvatuksen, ruotsinkielisten sivistyspalvelujen, kulttuurin tulosityksikön ja liikuntapalvelujen yhteistyönä.

Espoon harrastuspolku -Hobbystigen i Esbo -toimintamallissa tavoitellaan jokaiselle espoolaiselle lapselle ja nuorelle selkeää polkua mieleisen harrastuksen pariin, lähtökohdista riippumatta. Harrastusten saavutettavuuden lisäämiseksi on lisätty valtiolta saadun hankerahan avulla maksuttomien lapsille ja nuorille mieluisten harrastusten määrää, kehitetty etsivää harrastustoimintaa ja erityisryhmien huomioimista sekä yhtenäistetty erilaisista harrastusmahdollisuuksista tehtävää viestintää. Espoon harrastuspolun palveluja tehdään laajan yhteistyö- ja kumppaniverkoston kanssa.

Kulttuurihyvinvointipalvelut ja sote-uudistus

Kulttuurihyvinvointi kuuluu myös sote-uudistukseen osana kaikenikäisten ihmisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämistä. Kulttuurihyvinvointipalveluiden yhdyspintatoimijoiden, kaupungin kulttuuripalveluiden, kirjaston, erilaisten järjestöjen, taidelaitosten ja hyvinvointialueen yhteistyölle ollaan luomassa toimivia rakenteita sekä palveluohjauksen toimintamalleja sote-palveluista kulttuuritoimintaan.

Kulttuurihyvinvointityön uudelleen rakentaminen toimivaksi kokonaisuudeksi tulevassa muutostilanteessa on tärkeää, yhdyspintatyön rakentamiselle on varattava riittävästi aikaa ja myös resursseja. Espoossa on ollut käytössä kulttuurihyvinvointia edistäviä toimintamalleja, joiden jatkumisesta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella tulee neuvotella uudessa toimintaympäristössä. Yhdyspintatyötä rakennetaan moniammatillisesti, sillä Espoossa kulttuuri- ja hyvinvointipalveluita tehdään osana monen työntekijän työtä.

Espoossa on ollut käytössä muun muassa Kulttuuriketju -toimintamalli, joka on vienyt kulttuurielämyksiä ikääntyvien hoivalaitoksiin ja palvelukeskuksiin. Tiukassa taloudellisessa tilanteessa oleville on kehitetty Kaikukortti -malli, Kaikukortilla on voinut hankkia maksuttomia pääsylippuja

teatteriin, konsertteihin ja festivaaleille. Kaikukortti on aina henkilökohtainen eikä se maksa mitään. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa on aivan alustavasti neuvoteltu työnjaosta ja yhteistyöstä jatkossa esimerkiksi Kaikukorttitoiminnan osalta. Olisi tärkeää, että hyvinvointialue turvaisi jatkossakin näiden erityisen haavoittuvassa tilanteessa olevien ihmisten yhdenvertaisen oikeuden osallistua kulttuuriin, ja myös niiden osalta, jotka ovat pitkäaikaisen hoivan tai hoidon piirissä eivätkä pääse kotoa palveluiden piiriin.

Espoossa kulttuurihyvinvointia on edistetty julkisen taiteen hankinnoilla, joista viimeisimpänä esimerkkinä voi mainita Espoon perhekeskuksen Espoon keskuksessa. Espoon kaupunki tilasi taidekokonaisuuden EMMA - Espoon modernin taiteen museolta. Taiteen avulla pyritään tuomaan iloa tiloissa asioiville ja työskenteleville ihmisille. EMMA:n kuratoima kokonaisuus sisältää lukuisia teoksia Saastamoisen säätiön kokoelmasta. Espoon sairaalassa on EMMA:n suurin sijoitetun taiteen kokonaisuus, palvelutaloihin on tuotu teoksia Espoon kaupungin kokoelmasta. EMMA on vastannut Espoon kaupungin taidekokoelman hoidosta ja teoshankinnoista vuodesta 2002 lähtien. Visuaalinen ja osallistava taide lisäävät tunnetusti hyvinvointia Kokoelmayhteistyöstä ja työnjaosta hyvinvointialueen kanssa olisi tärkeää käydä rakentavaa vuoropuhelua, jatkossa julkisen taiteen hankintojen tulisi sisältyä hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon uudis- ja korjausrakentamiseen.

Elinvoiman tulosalueen toimialoilla tehdään hyvin laaja-alaista hyvinvointityötä. Kulttuuri- ja liikuntahyvinvointipalvelujen edistäminen sisältyy lukuisten ammattilaisten työhön eikä todellisena mahdollisuutena ole nähtävissä valtuuttaa nykyisistä asiantuntijoista tai työntekijöistä henkilöä vastaamaan kulttuuri- ja hyvinvointityön kokonaisuuden koordinaatiota. Yhdyspintatyön aikana kulttuurihyvinvointityön suunnitteluun on osallistunut useita ihmisiä, jokainen oman erityisosaamisensa yhteydessä.

Kuten valtuustoaloitteessa todetaan, Espoossa on syytä kiinnittää huomiota hyvinvointityön rahoittamiseen ja kulttuurihyvinvoinnin kirjaamiseen toimintasuunnitelmissa ja strategioissa, kaupungin oman toiminnan osalta. Espoo tarina asettaa kaupunkitasoiset tavoitteet ja kulttuurihyvinvoinnin osalta valtuuston 24.1.2022 hyväksymän KulttuuriEspoo 2030 linjaukset määrittelevät keinoja, joilla niihin voidaan poikkihallinnollisesti vastata.

KulttuuriEspoo 2030 on ohjelma, joka hyödyntää kulttuurin ja taiteen näkökulmaa koko kaupungin tulevaisuuden linjaamisessa. Ohjelmassa todetaan muun muassa, miten ihmisten ja ympäristön hyvinvointi on edellytys kestäväälle talouskasvulle ja yhteiskunnalle sekä talouden vakaudelle. Kestävän kehityksen eli Agenda 2030 -tavoitteiden toimeenpano on merkittävä osa hyvinvointitaloutta. Kaupungin kasvun on oltava taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää sekä eriarvoisuutta vähentävää ja tähdittävä kaikkien ihmisten hyvinvoinnin lisäämiseen.

Valtuustoaloitteessa esitetään, että kaupungin toimintasuunnitelmaan kirjattu hyvinvointitoiminta tulee kirjata talousarvioon. Kulttuurihyvinvoinnin rahoittamisen tavoitteena tulee olla pysyvä budjettirahoitus. Kulttuurin tulosityksikön kulttuurihyvinvointia edistäviä palveluja on jo vuosittain kirjattu talousarvioon, esimerkiksi viimeisimpänä kulttuurikasvatusmallien osalta niiden ulottamisesta jatkossa toisen asteen oppilaille ja kaikille päiväkotikäisille.

Terveyden ja hyvinvoinnin osalta kuntalaissa on säädetty, että kunnan on seurattava jatkossakin asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä seurattava niitä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain.

Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyön toimivuus on erittäin tärkeää erityisesti palveluiden yhdyspinnoilla. Kunnan tulee toimittaa hyvinvointikertomus ja -suunnitelma myös hyvinvointialueelle. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi toimitaan yhteistyössä ja tuetaan toisiaan asiantuntemuksellaan. Vähintään valtuustokausittain hyvinvointialue ja kunta neuvottelee tehtävien hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta.

Hyvinvointikertomuksen tekeminen toimii kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen perustana. Hyvinvointikertomus on luottamushenkilöille työvälinen päätöksenteossa, resursoinnissa ja vaikuttavuuden arvioinnissa. Kunta ja hyvinvointialue ovat tasavertaisia juridisia toimijoita, eivätkä toisilleen alisteisia.

Espoolaisten hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että nykyiset kulttuurihyvinvointia edistävät hyvin toimivat toimintamallit turvataan. Espoon kaupungin vastuulle jäävän hyvinvointityön kokonaisuuden koordinointi on tärkeää, samoin kuin toimivan hyvinvointityön rakentaminen hyvinvointialueen kanssa. Nykyisillä Elinvoiman tulosalueen tai kulttuurin tulosyksikössä olevilla työntekijöillä tai käytettävissä olevilla resursseilla ei ole mahdollista vastuuttaa henkilöä kulttuuri- ja hyvinvointikoordinaattoriksi.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustoaloite, Espoon kaupunkiin vastuutetaan kulttuuri- ja hyvinvointikoordinaattori

Tiedoksi